

היופי הנוגע ללב שבפרטים הפשוטים

מרגו פארן: פעם היו בקישון, ספרי 'עתון
'77, 2004, 110 עמ'

נפש מאושפזת". וגם סיפורים אישיים, כמו: "פגשתי
אותו בפעם הראשונה בזכרון יעקב/ ישבנו בבית

על הרקע הכחול של עטיפת הספר, מאחור, באותיות כחולות פחות, נדפס השיר 'בדרך לזכרון יעקב'. זהו מעין שיקוף תוכני וצורתי של שירי הספר: הנוף הוא ישראלי, ירוק ופורה, ובכל זאת קצת עצוב; והמילים, פה מילה, בודדה תופסת שורה ולעתים רחוקות היא אחוזת בעוד מילה "שעומדת יחידה" באותו שיר, להיות שתיים באותה שורה. גם מילות יחס קטנות כמו 'אל' או 'בין' תופסות לעתים שורה שלמה. ציור העטיפה והציורים שבתוך הספר הם יצירתה של המשוררת מרגו פארן. חלקם הגדול של שירי הספר שורותיהם קצרצרות ומועטות. לדוגמה, השיר 'לשפרעם' (עמ' 49): "רציתי / לברוח / לשפרעם / מפני / בהלותי // הלכתי / בשדות / וגם שכבתי / לידם / ובתוכם // עליתי גבעה / מיתולוגית / ועדיין לא / הגעתי / אז / לשפרעם". שוב, שיר לירי שנופו ארצי, בדומה לשיר בגב העטיפה.

ישנם גם שירים ארוכים יותר, ואפילו ארוכים מאוד, למשל השיר החידתי מעט 'קן צרעות' (עמ' 101-104), שמספר מעין סיפור על ביתה של הכותבת בנגב המדברי, על קן צרעות שגדל ותפה, בית שהיה באילת, נסיעה של המחברת באוטובוס כשבאמתחתה קן הצרעות, ובדיקת רופא "שבא ועמד / גם הוא / והסתכל / עלי / וחייך". לו היה הסיפור נכתב כפרוזה, היה רחב יריעה יותר, וייתכן כי לא היה ניהן באותו חן וקצב עלילה שמרגו פארן הצליחה להשחיל בתוך מבנה שירי מיוחד במינו זה.

'פעם היו בקישון' הוא שיר (עמ' 81) שבו גמדים "עמדו ונפפו אלי / ואני נופפתי / חזרה", ומעט הלאה משם: "כבצורים של / קמיל / קורו"; מימין לעמוד השיר נפרש ציור ירוק-צהוב של ים ושמים ומתחתי הכיתוב "בים סין, שמן על בד". אני אינני מבין גדול בציור, אך הציורים שבספר מושכים את העין ומשתלבים היטב בטקסט השירי, הציורי; הכותבת מעידה על עצמה כי היא "לא יכולה / כמעט / לענוד שרשראות בפרהסיה", ואכן השירים אינם מצועצעים, כך גם הציורים. העין והיד רגישות לנוף, ליופי הנוגע ללב שבפרטים הפשוטים, המוכרים, שבמראה היומיומי: "ולשים / את לבה / אל / הבוגנוליאה / הסגולה / שעומדת יחידה / בין / פראדיס / לזכרון" (עמ' 96).

חלקם של השירים "משפחתיים", למשל, 'אבא שלי I' ו'אבא שלי II', אלו שירים שיש בהם געגוע, ושוב, הפרטים הקטנים החובקים סיפור גדול: "אבא / אמר לי / מוטקעלע, נארעלע / ויין גישט אונד זיי נישט / אזוי / טרוריג / מוטקעלע / שיפשונת / אל תבכי / -- אני כבר שאלתי / את עצמי / עם מי / אדבר / יידיש". או השיר על אדלה: "במשך שנים מחייה / היתה זונה ולסירוגין חולת

קפה ואחר כך טיילנו, והוא / סיפר לי שהוא כימאי וכי הוא למד גם / במכון וייצמן..." אני מניח כי מבקר שירה מן המאה שעברה היה חושב שורות אלה לפרוזה מנוקדת, אבל הרי אנו כבר מצויים במאה ה-21.

לקראת סופו של הספר אני קורא שיר 'שם בחווה' (עמ' 98), שהוא שיר או אולי סיפור אהבה: "הוא היה גבר / מטנג'יר / רפאל / ממדוקו הספרדית / ואני הייתי / הולכת / לידו / ואחריו / להריח את ריח // זיעת גופו / הזיעה התנוצצה / על / עורו השחום -- -- / וקינאתי / כאשתו / וגם כאשתו / ובמאהבותיו".

ואסיים בשיר הקצר שבעמ' 50: "גם בריח / הזה / יש / הרבה / אהבה". אכן, גם בשיר זה יש משקל (תרתי משמע) בכל שורה וריח טוב והרבה הרבה אהבה.

בהחלט ספר שונה מהרגיל. ■
שמואל שחל

לתמונת אבא

רחל חלפי: תמונה של אבא וילדה,
הוצאת קשב לשירה 2004, 137 עמ'

המשוררת לאה גולדברג כתבה שיר נפלא על יחסיה עם אמה: 'לתמונת אבא'. רחל חלפי מערטלת את ייסורי נפשה בספר שירים מצמרר הבונה את האווירה הקודרת של בית החולים בלזותה את אביה בדרך מכאוביו. אף כי נושא השירים מוגדר בכותרת "יחסיה עם אביה ותיאור ייסוריו", זהו ספר העשוי במתכונת "כל אדם". וכי מי מאיתנו לא איבד אדם יקר, הורה, ידיד, אהוב או בן משפחה קרוב; לכן, הספר המאוד אישי הופך לערך ולנכס אוניברסלי, ולו בשל עוצמת הרגש הכלולה בו והיכולת המדהימה של חלפי להביע אותה.

על אף התיאורים הקשים והמאוד קונקרטיים של מסעותיה בין מסדרונות בית החולים, הופכות שורותיה של המשוררת לשקפים של עוצמה רגשית וחוויה אנושית עמוקה. מהותם החומרית של הצינוורות והאינפוזיות של החולה מתמוטטת בדרכה אל השירה הפיוטית, המבטאה אהבה אין קץ וייסורים ללא גבול.

היופי הכואב של שירת רחל חלפי נשען לא מעט על ידע מן המקורות. לדוגמה, השיר 'בית חולים, תפילה לחולה' (עמ' 16).

הפואמה הארוכה והדרמטית שזורה קטעים מתוך "תפילה לחולה" (סידור אבי חי לבית ולמשפחה, עמ' 249, תפילה על החולה): "ה' אל רחום וחנון / נוצר חסד לאלפים, נושא עוון / ופשע וחטאה ונקמה" (תפילה זו נוהגים להתפלל על חולה שיש סכנה לחייו).

ואחריה, דברי המשוררת: "צינוורות מפותלים שחורים / כמעיים של חיות הממסד המדיציני /

לתוכם נדחפים החולים בפיוז'מות / פרומות מדי / אסירים שדודה / מכוחם שודדים, מעצמם נדחפים ביד. / סוהרים במדים לבנים שמזמן נשכחה מלבם (=אק"ג אלקטרוני) ההמלה".

וכך נמשכת השירה הגדולה והמסוערת הזאת: שורות אחדות מן התפילה ואחריהן בית מיוסר, עתיר אהבה, תקווה ואמונה של הבת כלפי אביה. יצירה מורכבת זו ראויה לרשימת ביקורת נפרדת, בשל עוצמתה הרגשית ומלחמתה העיקשת של המשוררת להציל מן האוניפורמיות של החולי ומוסדותיו את היחיד, האינדיווידואל, אותו נציג של פאר היצירה האנושית: האדם.

האב האהוב, במיטת חוליו, הוא וכל יתר הפציינטים, הופכים לחפצים אבודים בידי המוסדות הרפואיים. שיריה של רחל חלפי הופכים את